

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 21.1.2025, με την ακόλουθη σύνθεση: Ευαγγελία – Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Αργυρώ Μαυρομάτη, Νικόλαος Βόγκας (εισηγητής) Σύμβουλοι, Αθανάσιος Καρακόιδας και Σωτήριος Μπακέας, Πάρεδροι, οι οποίοι μετέχουν με συμβουλευτική ψήφο.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε η Αντεπίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Ευαγγελία Σεραφή, ως νόμιμη αναπληρώτρια του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας, ο οποίος είχε κώλυμα.

Γραμματέας: Μαρία Φορτσερά, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από 20.7.2021 (ΑΒΔ .../21.7.2021) έφεση της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «... Α.Ε.» και ήδη «...Α.Ε.» (με διακριτικό τίτλο «...») που εδρεύει στο Δήμο Αλεξανδρούπολης (2^ο χλμ. Αλεξανδρούπολης – Χιλής), με ΑΦΜ ..., όπως νόμιμα εκπροσωπείται, η οποία παραστάθηκε μετά της πληρεξουσίας δικηγόρου της Μελίνας Γκιουλφέση (ΑΜ ΔΣΑ ...)

Κατά του Ελληνικού Δημοσίου, νομίμως εκπροσωπούμενου στην παρούσα δίκη από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (βλ. άρθρο 32 του ν. 4921/2022, Α' 75, π.δ/μα 77/2023, Α' 130), ο οποίος παραστάθηκε δια δηλώσεως του άρθρου 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020 (Α' 127) της πληρεξουσίας δικηγόρου Αγγελικής Στυλιανού (ΑΜ/ΔΣΑ ...).

Με την έφεση αυτή ζητείται η ακύρωση της .../.../15.4.2021 απόφασης ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών της Υπηρεσιακής Γραμματέως του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε :

Την πληρεξούσια δικηγόρο της εκκαλούσας, η οποία αφού αναφέρθηκε στο δικόγραφο της έφεσης, το περιεχόμενο του οποίου ανέπτυξε και προφορικά ζήτησε την παραδοχή της. Και

Την Αντεπίτροπο της Επικρατείας, η οποία πρότεινε την απόρριψη της έφεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε, σε αίθουσα του Δικαστηρίου στην Αθήνα, σε διάσκεψη με την παρουσία όλων των ανωτέρω μελών του και της Γραμματέως του.

Αφού άκουσε την εισήγηση του Συμβούλου Νικολάου Βόγκα

Μελέτησε τα στοιχεία του φακέλου

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο και αποφάσισε τα ακόλουθα :

1. Με την κρινόμενη έφεση ζητείται η ακύρωση της .../.../15.4.2021 απόφασης ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών της Υπηρεσιακής Γραμματέως του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, με την οποία αποφασίστηκε η ανάκτηση από την εκκαλούσα του ποσού των 48.120,0 ευρώ, πλέον τόκων 4.365,78 ευρώ, ήτοι συνολικά του ποσού των 52.485,78 ευρώ, που αντιστοιχεί στο 40% της εγκριθείσας ενίσχυσής της (120.300,0 ευρώ), στο πλαίσιο της πράξης «Διαρθρωτική προσαρμογή εργαζομένων μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν 20-49 άτομα εντός της οικονομικής κρίσης (πρόσκληση Γ)», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, στο εξής «ΕΚΤ») και από εθνικούς πόρους Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» του ΕΣΠΑ 2007-2013.

2. Για την άσκηση της κρινόμενης έφεσης έχει καταβληθεί το με κωδικό πληρωμής ... ηλεκτρονικό παράβολο της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων και Ψηφιακής Διακυβέρνησης ποσού 524,86 ευρώ. Το ύψος του, κατά τις διατάξεις των άρθρων 308 παρ. 1 και 309 παρ. 1 περ. β και 2 του ν. 4700/2020, οφειλόμενου παραβόλου ανέρχεται, σε ποσοστό 1% επί του αμφισβητούμενου ποσού, χωρίς τυχόν προσαυξήσεις και δη στο ποσό των $(48.120,0 \times 1\%) = 481,20$ ευρώ και συνεπώς το υπερβάλλον ποσό των $(524,86 - 481,20) 43,66$ ευρώ πρέπει

να επιστραφεί στην εκκαλούσα, ανεξαρτήτως έκβασης της δίκης (αρ. 310 παρ. 3 του ν. 4700/2020). Κατά τα λοιπά, η κρινόμενη έφεση έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα και πρέπει να εξεταστεί κατά τη νομική και ουσιαστική βασιμότητα των προβαλλόμενων δι' αυτής λόγων.

3. Το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει τη χρηματοδοτική συνεισφορά του ΕΚΤ, κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, μέσω επιχειρησιακών προγραμμάτων, όπως το ανωτέρω, θεσπίζεται : α) με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006 «περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής ...» (ΕΕ L 210 της 31.7.2006), β) όπως εξειδικεύεται με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1828/2006 «για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού (Ε.Κ.) αριθμ. 1083/2006 του Συμβουλίου ...» (ΕΕ L 210 της 31.7.2006) και γ) συμπληρώνεται με τις ειδικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1081/2006 «για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο ...» (ΕΕ L 210 της 31.7.2006). Ειδικότερα, θεσπίζεται ένα σύστημα χρηματοδοτήσεων που παρέχεται από το ΕΤΠΑ για την υλοποίηση έργων, τα οποία επιλέγονται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια από την οικεία εθνική διαχειριστική αρχή (βλ. αρ. 2 παρ. 3 και 60 παρ. α Καν. 1083/2006) και τα οποία συμβάλουν στην υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής που καθορίζεται μέσω του οικείου επιχειρησιακού προγράμματος, στο οποίο εντάσσονται (αρ. 2 παρ. 1 του Καν. 1083/2006). Επιτυγχάνεται με τον τρόπο αυτό η εκπλήρωση του ευρύτερου σκοπού του ΕΚΤ που συνίσταται στην εν γένει αύξηση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών (αρ. 3 του Καν. 1081/2006, αρ. 162 - 164 ΣΛΕΕ), στο πλαίσιο των οποίων υλοποιείται και η προκείμενη πράξη [βλ. αρ. 1 της 0.18808/ΟΙΚ.3.3073 κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΦΕΚ Β 1659/18.10.2010)]. Την υλοποίηση των διαρθρωτικών αυτών έργων - πράξεων, αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν, στις περιπτώσεις καθεστώτων ενίσχυσης, δυνάμει του αρ. 107 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 87 της ΣΕΚ), όπως εν προκειμένω, οι «δικαιούχοι», που αποτελούν δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις που λαμβάνουν τη δημόσια ενίσχυση (αρ. 2 παρ. 4 του Καν. 1083/2006). Στο πλαίσιο αυτό, η υλοποίηση του σχεδίου της επένδυσης του «δικαιούχου», που αποτελεί «το φυσικό αντικείμενο» της πράξης, αποτελεί μια από

τις ουσιώδεις δεσμεύσεις του δικαιούχου και, για τον λόγο αυτό, αποτελεί προϋπόθεση της ενωσιακής συνδρομής (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1440/2022, σκ. 67, Τμ. Δέκατο 448/2025, σκ. 2, 866/2025, σκ. 4, Δ.Ε.Κ. αποφ. της 19ης Ιανουαρίου 2006, *Comunit  montana della Valnerina*, C-240/03 P, σκέψη 86, Διάταξη της 25ης Νοεμβρίου 2004, *Vela και Tecnagrind κατά Επιτροπής*, P-18/03 P, σκέψη 135).

4. Από τις διατάξεις, ιδίως, των άρθρων 56 παρ. 1 και 78 παρ. 1 του Καν. 1083/2006 προκύπτει ότι θεσπίζεται ένα σύστημα επιλεξιμότητας των δαπανών που χρηματοδοτούνται μέσω των Ταμείων της Ένωσης, όπως το ΕΚΤ, που βασίζεται στην αρχή της επιστροφής των δαπανών, δηλαδή στην χρηματοδότηση μόνο των πραγματικών δαπανών στις οποίες έχουν, όντως, υποβληθεί οι δικαιούχοι και συνδέονται ευθέως με τους σκοπούς της χρηματοδοτούμενης δράσης οι οποίες αποδεικνύονται από νόμιμα και ακριβή παραστατικά. Άλλως στην αντίθετη περίπτωση, ελλοχεύει ο κίνδυνος να καταστεί η οικονομική ενίσχυση απλό οικονομικό βοήθημα για το δικαιούχο εκείνο ο οποίος έλαβε χρηματοδότηση μεγαλύτερη των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε, στα πλαίσια υλοποίησης του αναληφθέντος έργου (ΕλΣυν Τμ Δέκατο 68/2025, σκ. 21 και εκεί νομολογία).

5. Για το λόγο αυτό αντικείμενο των ελέγχων που διεξάγονται για την υλοποίηση των «πράξεων» είναι, μεταξύ των άλλων, ότι η πράξη υλοποιείται σύμφωνα με την απόφαση έγκρισης και πληροί οποιονδήποτε ισχύοντα όρο ως προς τη λειτουργικότητα και τη χρήση της ή σχετικά με τους επιδιωκόμενους σκοπούς, τα συγχρηματοδοτούμενα προϊόντα και υπηρεσίες έχουν παραδοθεί και οι δαπάνες που δηλώνουν οι δικαιούχοι στο πλαίσιο υλοποίησης του φυσικού αντικείμενου της «πράξης» είναι πραγματικές (αρ. 60 παρ. β, 61 παρ. βι και γ του Καν. 1083/2006, αρ. 13, 16, 22 Καν. 1828/2006, πρβ. ΔΕΕ απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2020, *LSEZ SIA «Elme Messer Metalurgs» κατά Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra*, στην υπόθεση C-743/18, σκ. 54).

6. Περαιτέρω, με το άνω νομικό πλαίσιο θεσπίζεται ένα αποκεντρωμένο σύστημα, σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη υλοποιούν τις χρηματοδοτικές παρεμβάσεις με «επιμερισμένη διαχείριση», έχουν, δηλαδή, την πρωταρχική ευθύνη για την υλοποίηση, τη διαχείριση και τον έλεγχο των συγχρηματοδοτούμενων από τα ευρωπαϊκά κονδύλια πράξεων (βλ. αιτιολογική

σκέψη 65 και άρθρα 12 και 70 του Καν. 1083/2006) έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ότι τα κονδύλια αυτά χρησιμοποιούνται κατά νόμιμο και ορθό τρόπο και σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. αιτιολογική σκέψη 28 και άρθρα 14 παρ. 1 και 60 εδ. πρώτο του Καν. 1083/2006). Κατ' επέκταση, τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, που διασφαλίζουν ότι τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου των επιχειρησιακών προγραμμάτων λειτουργούν ουσιαστικά και ότι «προλαμβάνουν, εντοπίζουν και διορθώνουν παρατυπίες και ανακτούν αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά (...) ανάλογα με την περίπτωση» (άρθρα 58 και 70 παρ. 1 του Καν. 1083/2006).

7. Σε εθνικό επίπεδο, προς εκπλήρωση της ως άνω υποχρέωσης θέσπισης του αναγκαίου νομικού πλαισίου εκδόθηκαν α) ο ν. 2362/1995 (Α' 247) «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους τους και άλλες διατάξεις» («Κεφάλαιο δέκατο πέμπτο Δοσοληψίες - Διαχείριση και έλεγχος κοινοτικών πόρων», άρθρα 96 έως 105), και ήδη τις ομοίου αντικειμένου διατάξεις των άρθρων 116 έως 124 του ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και Εποπτείας (...), δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143), β) ο ν. 3614/2007 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013» (Α' 267). Κατ' εξουσιοδότηση δε των ανωτέρω νόμων εκδόθηκε η 14053/ΕΥΣ1749/27.3.2008 «Υπουργική απόφαση συστήματος διαχείρισης» (στο εξής: ΥΠ.Α.ΣΥ.Δ.) του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών (Β' 540), όπως το κεφάλαιο Δ' αυτής τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε με την 43804/ΕΥΘΥ 2041/7-9.9.2009 όμοια απόφαση (Β' 1957/2009) και αντικαταστάθηκε εκ νέου ως άνω με το άρθρο μόνον της 5058/ΕΥΘΥ 138/2013 απόφασης του Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (Β' 292/2013). Κατόπιν των ανωτέρω, όταν διαπιστωθεί η ύπαρξη παρατυπίας κατά την υλοποίηση της συγχρηματοδοτούμενης πράξης, τα κράτη μέλη οφείλουν να προβούν στις απαιτούμενες δημοσιονομικές διορθώσεις οι οποίες «συνίστανται στην ακύρωση του συνόλου ή μέρους της δημόσιας συνεισφοράς του επιχειρησιακού προγράμματος» (βλ. άρθρο 98 παρ. 2 του Καν. 1083/2006). Η αχρεωστήτως καταβληθείσα λόγω της επιβεβαιωθείσας παρατυπίας δημόσια συνεισφορά ανακτάται από αυτόν που την εισέπραξε (βλ.

άρθρα 2 περ. 7, 70 παρ. 1 περ. β' του Κανονισμού και 26 παρ. 3 του ν. 3614/2007, ΔΕΕ 1.10.2020, C-743/18, σκ. 59 και 64 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

8. Για τον υπολογισμό του ύψους της δημοσιονομικής διόρθωσης (αρ. 98 παρ. 2 του Καν. 1083/2006, αρ. 14 ΥΠΑΣΥΔ) και με την προϋπόθεση ότι πρόκειται για μεμονωμένη και όχι συστημική παρατυπία, όταν η οικεία εθνική αρχή καλείται να προσδιορίσει το ποσό προς επιβολή, οφείλει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας, κατά τρόπο ώστε το ποσό του οποίου ζητείται η επιστροφή να μην είναι δυσαναλόγως υψηλό σε σχέση με τις διαπραχθείσες παρατυπίες. Στη περίπτωση αυτή προβαίνει υποχρεωτικά, σε κατά περίπτωση εξέταση, λαμβάνοντας, κάθε φορά, υπόψη της, ως κριτήρια, τη φύση της διαπιστωθείσας παρατυπίας, τη σοβαρότητά της και την οικονομική ζημία την οποία προκάλεσε ή μπορούσε να προκαλέσει στο οικείο Ταμείο καθώς και όλες τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως, που αφορούν σε ένα από τα προαναφερόμενα κριτήρια (ΕΛΣυν Ολ. 275/2025, σκ. 38, 23/2025, σκ. 7, 932/2024, σκ. 25, 1301/2020, σκ. 4, πρβλ. απόφαση του ΔΕΕ, της 6ης Δεκεμβρίου 2017, *Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere SA, κατά Ministerul Fondurilor Europene – Direcția Generală Managementul Fondurilor Externe*, C-408/16, σκ. 60-66, απόφαση της 8ης Ιουνίου 2023, *ANAS κατά Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti*, C-545/2021, σκ. 41 επ., της 4ης Οκτωβρίου 2024, *Obshtina Svishtov κλπ*, C-175/2023).

9. Ορίζεται δε ως «παρατυπία» «κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού-ενωσιακού δικαίου η οποία προκύπτει από πράξη ή παράλειψη οικονομικού φορέα και η οποία ζημιώνει ή ενδέχεται να ζημιώσει τον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τον καταλογισμό στον κοινοτικό προϋπολογισμό αδικαιολόγητης δαπάνης» (βλ. άρθρα 2 περ. 7 του Κανονισμού 1083/2006 και 1 περ. 6 του ν. 3614/2007). Η ύπαρξη παρατυπίας προϋποθέτει τη συνδρομή τριών στοιχείων, ήτοι, α) πρώτον, την ύπαρξη παραβιάσεως του δικαίου της Ένωσης, που αφορά και στις παραβάσεις διατάξεων του εθνικού δικαίου, οι οποίες έχουν εφαρμογή στις χρηματοδοτούμενες από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία πράξεις (βλ. ΔΕΕ της 1ης Οκτωβρίου 2020, C-743/18, σκ. 52' της 26ης Μαΐου 2016, C-260/14 και C-261/14, σκ. 37 και 43), β) δεύτερον, η παράβαση αυτή να οφείλεται σε πράξη ή

παράλειψη ενός οικονομικού φορέα, ήτοι οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου λαμβάνει μέρος στην υλοποίηση της συνδρομής των Ταμείων (ΔΕΕ της 29.2.2024, C-437/2022, της 4ης.10.2024 C 721/2022 P, της 6.3.2025, C-471/2023 και C-477/2023) και γ) τρίτον, την ύπαρξη πραγματικής ή δυνητικής ζημίας του προϋπολογισμού της Ένωσης. Σημειωτέον ότι δεν απαιτείται εν προκειμένω να αποδεικνύεται η ύπαρξη συγκεκριμένης οικονομικής επιπτώσεως. Αρκεί, συγκεκριμένα, να μην αποκλείεται το ενδεχόμενο να έχει η παράβαση αυτή επιπτώσεις εις βάρος του προϋπολογισμού του οικείου Ταμείου (πρβ. ΕλΣυν Τμ I 609/2021, σκ. 12, ΔΕΕ, C-743/18, σκ 67, απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2017, *Compania Naackională de Administrare a Infrastructurii Rutiere*, C-408/16, σκέψεις 60 και 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Πρέπει δε να επισημανθεί ότι η υποχρέωση επιστροφής οφέλους που αποκτήθηκε αδικαιολογήτως μέσω παρατυπίας δεν συνιστά κύρωση, αλλά απλώς συνέπεια της διαπιστώσεως ότι δεν συνέτρεχαν οι αναγκαίες προϋποθέσεις για τη λήψη του οφέλους, οπότε το όφελος αποκτήθηκε χωρίς νόμιμη αιτία (πρβ. ΕλΣυν Ολ. 2040/2020, σκ. 15, ΔΕΕ απόφαση της 26ης Μαΐου 2016, *Județul Neamlund* και *Județul Bacău*, C-260/14 και C-261/14, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία) και κατά συνέπεια, η απόδειξη οιασδήποτε προθέσεως ή αμέλειας εκ μέρους του δικαιούχου δεν είναι αναγκαία για την ύπαρξη τέτοιας παρατυπίας (ΕλΣυν Ολ. 2040/2020, σκ. 15, 7413/2015, Τμ I 546/2020, σκ. 9, ΔΕΕ απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2020, *LSEZ SIA Elme Messer Metalurgs* κατά *Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra*, C-743/18, σκ. 64-65).

10. Κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 5 του άρθρου 10 του ν. 3614/2007 και στο πλαίσιο του Θεματικού Άξονα 2 και ειδικότερα των Αξόνων Προτεραιότητας 4, 5 και 6: "Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας του Ανθρώπινου Δυναμικού και των Επιχειρήσεων" του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού" 2007 – 2013 εκδόθηκε η 0.18808/ΟΙΚ.3.3073 (ΦΕΚ Β' 1659/18.10.2010) κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, με τίτλο «Διαρθρωτική προσαρμογή εργαζομένων μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν 20-49 άτομα εντός της οικονομικής κρίσης (πρόσκληση Γ')», όπως

αυτή τροποποιήθηκε, αρχικά, με την 1.4773/ΟΙΚ.3.869/5.4.2011 (Β' 539), καθώς και την 2.4251/οικ.3.479/28-2-2012 όμοια κοινή Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ Β' 625/07.03.2012). Με την ως άνω απόφαση κλήθηκαν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις που απασχολούν 20-49 εργαζόμενους, να υποβάλλουν αιτήσεις για τη χρηματοδότηση «Σχεδίων Διαρθρωτικής Προσαρμογής», προκειμένου, βάσει αυτών, να προχωρήσουν στην εφαρμογή αλλαγών και μέτρων αναδιάρθρωσης και προσαρμογής, τα οποία θα επιφέρουν σοβαρές ανακατατάξεις και επιπτώσεις στο επιχειρησιακό και εργασιακό τους περιβάλλον, με στόχο να ανταποκριθούν στις νέες συνθήκες, που διαμορφώνει η οικονομική κρίση (άρθρα 1, 3).

Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις αναλάμβαναν την υποχρέωση να υλοποιήσουν τα «Σχέδια Διαρθρωτικής Προσαρμογής» τους, με βάση τα οποία, αξιολογούνται σε πρώτο στάδιο οι αιτήσεις τους και στη συνέχεια εγκρίνεται η ένταξή τους στο πρόγραμμα (βλ. άρθρα 7 και 8). Τα Σχέδια αφορούν δράσεις κατάρτισης του προσωπικού των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων και δράσεις συμβουλευτικής για θέματα επιχειρηματικής λειτουργίας ή προσωπικού, στα πλαίσια των διακηρυσσόμενων στόχων του προγράμματος (άρθρα 1 και 4). Κατόπιν αυτών, επιλέξιμες δαπάνες που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα είναι α) στο πλαίσιο των δράσεων συμβουλευτικής, οι δαπάνες της επιχείρησης για λήψη υπηρεσιών Συμβούλων, τόσο για την τεχνική υποστήριξη της επιχείρησης κατά την υλοποίηση του Σχεδίου (σύνταξη Σχεδίου Προσαρμογής, σύνταξη φακέλου υποβολής, υποβολή τεχνικού δελτίου πράξης, επίβλεψη υλοποίησης του σχεδίου και σύνταξη των περιοδικών εκθέσεων καθώς και της τελικής απολογιστικής έκθεσης), όσο και για την παροχή, εν γένει συμβουλευτικών υπηρεσιών στην επιχείρηση για την ικανοποίηση των στόχων του προγράμματος και β) στο πλαίσιο των δράσεων κατάρτισης οι δαπάνες που αντιστοιχούν στην αμοιβή των πιστοποιημένων φορέων Κατάρτισης (Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης, «ΚΕΚ»), οι δαπάνες των καταρτιζομένων (αμοιβές καταρτιζομένων – εκπαιδευτικό επίδομα, βλ. άρθρο 6.4) και οι δαπάνες της ίδιας της επιχείρησης για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης των εργαζομένων – καταρτιζομένων της (όπως πρώτες ύλες, γραφική ύλη κλπ., βλ. άρθρο 6).

11. Για τον έλεγχο της προόδου του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου (βλ. σκ. 7 της παρούσας), στη φάση υλοποίησης του Σχεδίου, η επιχείρηση αναλάμβανε την υποχρέωση να υποβάλλει στην οικεία Διαχειριστική Αρχή [και εν προκειμένω, για το κρίσιμο χρονικό διάστημα, στο Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ), που είχε οριστεί Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης, (ΕΦΔ) δυνάμει της 35560/οικ.6.8852/2013 Κοινής Απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλειας και Πρόνοιας (ΦΕΚ Β' 3361/30.12.2013)]: «B1. Για τις Συμβουλευτικές Υπηρεσίες: - Σύμβαση Συνεργασίας μεταξύ Επιχείρησης και Συμβούλου Προσαρμογής, με ειδική αναφορά του παραδοτέου. - Περιοδικές Εκθέσεις Προόδου B2. Για τις Δράσεις κατάρτισης πριν την έναρξη του κάθε προγράμματος κατάρτισης, συμπληρώνονται και αποστέλλονται: 1. Δήλωση - Βεβαίωση, όπου θα αναγράφονται η ημερομηνία έναρξης υλοποίησης του προγράμματος κατάρτισης, ο τίτλος του εγκεκριμένου προγράμματος και ο τόπος υλοποίησης του. 2. Αναλυτικό και ωρολόγιο πρόγραμμα (θεωρίας - πρακτικής) στο οποίο αναγράφεται το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του (θεωρία και πρακτική) και θα αναφέρεται ανά θεματική ενότητα ο αντίστοιχος εκπαιδευτής με τον αναπληρωτή του. 3. Κατάσταση με τα Ονοματεπώνυμα των Καταρτιζομένων για το εγκεκριμένο πρόγραμμα. 4. Κατάσταση εκπαιδευτών, οι οποίοι θα πρέπει να προέρχονται από το Μητρώο Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης του ΕΚΕΠΙΣ (εκτός της πρακτικής άσκησης) σύμφωνα με όσα προβλέπονται από το ΕΣΔΕΚ, όπως εκάστοτε ισχύει κατά τη δημοσίευση της πρόσκλησης και που έχουν ορισθεί για το εγκεκριμένο πρόγραμμα με τα στοιχεία τους και δείγμα υπογραφής τους. 5. Συμφωνητικό Συνεργασίας με πιστοποιημένη Δομή Κατάρτισης. (...).».

12. Μετά την ολοκλήρωση της υλοποίησης του Σχεδίου, η επιχείρηση αναλάμβανε την υποχρέωση το αργότερο εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) μηνών, από την προκαθορισμένη ημερομηνία λήξης του έργου να υποβάλλει στον ΕΦΔ, τα ακόλουθα δικαιολογητικά : «Γ.1. Για τις Συμβουλευτικές Υπηρεσίες: Τελική Έκθεση Ολοκλήρωσης Έργου, η οποία πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον το πραγματοποιηθέν φυσικό αντικείμενο, συνοπτική αναφορά στα

αποτελέσματα της δράσης και στη μεθοδολογία και στα εργαλεία συμβουλευτικής που χρησιμοποιήθηκαν. Γ.2. Για τις Δράσεις κατάρτισης: -Τελική Αναλυτική Έκθεση Υλοποίησης του πραγματοποιηθέντος προγράμματος κατάρτισης - Έκθεση αξιολόγησης των εκπαιδευτών, των καταρτιζομένων, των στόχων και των αποτελεσμάτων του προγράμματος. Γ.3. Αίτηση Αποπληρωμής του Προγράμματος, στην οποία θα διατυπώνεται με σαφήνεια η απαρέγκλιτη αντιστοίχιση παραδοτέων υπηρεσιών και προϊόντων με πραγματοποιηθείσες δαπάνες (συνοδευόμενες από υποστηρικτικά έγγραφα) και με αντίστοιχες πληρωμές, σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και θα περιλαμβάνει τα παρακάτω παραστατικά: - Εξοφλημένες αποδείξεις ή τιμολόγια παροχής υπηρεσιών συμβούλων των εξειδικευμένων φορέων ή ειδικών επιστημόνων ελευθέρων επαγγελματιών προς τις επιχειρήσεις, όπου θα αναγράφεται αναλυτικά η ποσότητα και το είδος των υπηρεσιών που παρασχέθηκαν προς την επιχείρηση. - Εξοφλημένη απόδειξη ή τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης. Δ. Παραστατικά.».

13. Για την καταβολή της χρηματοδότησης, παρεχόταν στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις η ευχέρεια να επιλέξουν μεταξύ τριών (3) εναλλακτικών, διαφορετικών τρόπων καταβολής (αρ. 9). Μεταξύ αυτών ο «Α΄ Τρόπος» περιλάμβανε τα ακόλουθα : «Α1. Προκαταβολή ύψους 40% της συνολικής εγκριθείσας ενίσχυσης του προγράμματος καταβάλλεται μετά την έκδοση της απόφασης χρηματοδότησης. Η καταβολή της πρώτης δόσης προϋποθέτει την ταυτόχρονη κατάθεση ισόποσης εγγυητικής επιστολής τραπεζής (προκαταβολής) που λειτουργεί νόμιμα στην Ελληνική επικράτεια ή σε κράτος μέλος της Ε.Ε., η οποία αποδεσμεύεται με την καταβολή της δεύτερης δόσης. Α2. Η δεύτερη δόση ύψους 20% του συνολικού κόστους του προγράμματος καταβάλλεται μετά την υλοποίηση τουλάχιστον του 60% του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου και την πιστοποίηση αυτού κατόπιν ελέγχου (επιτόπιου ή μη) από το Ε.Ι.Ε.Α.Δ.. Α3. Η τρίτη δόση ύψους 20% του συνολικού κόστους του προγράμματος καταβάλλεται μετά την υλοποίηση τουλάχιστον του 80% του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου και την πιστοποίηση αυτού κατόπιν ελέγχου (επιτόπιου ή μη) από το Ε.Ι.Ε.Α.Δ. Α4. Η τελευταία δόση αφορά στην πληρωμή του τελικού υπολοίπου και

πραγματοποιείται μετά την υποβολή από την Επιχείρηση της Αίτησης Αποπληρωμής και της Αναλυτικής Έκθεσης Υλοποίησης στις οποίες βεβαιώνεται η υλοποίηση του 100% του φυσικού αντικειμένου και προσκομίζονται τα παραστατικά που δηλώνουν τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες, σύμφωνα με τους όρους που προσδιορίζονται στη σύμβαση συνεργασίας και οι οποίοι διασφαλίζουν τα ποιοτικά κριτήρια του προγράμματος.».

14. Η διάρκεια του προγράμματος ορίστηκε για 18 μήνες, με έναρξη από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης χρηματοδότησης της πράξης (αρ. 5), ενώ κατόπιν αποφάσεων του ΕΦΔ, η ολοκλήρωση του οικονομικού αντικειμένου παρατάθηκε στη συνέχεια έως 14.9.2015, οπότε θα γίνονταν δεκτές ως επιλέξιμες δαπάνες που είχαν τιμολογηθεί και εξοφληθεί έως τότε. Επίσης με την από 5.7.2016 ανακοίνωση στην ιστοσελίδα του ΕΙΕΑΔ, ως τελική προθεσμία υποβολής δικαιολογητικών «Β΄ Φάσης για την Πρόσκληση Γ΄», ορίστηκε η 11.7.2016, όπως και με την από 29.7.2016 ανακοίνωση ενημερώθηκαν οι δικαιούχοι που είχαν λάβει ειδοποίηση για την υποβολή συμπληρωματικών στοιχείων, αντιρρήσεων ή και προσκόμιση δικαιολογητικών για την άμεση ανταπόκρισή τους.

15. Στην υπό κρίση υπόθεση, από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου, αποδεικνύονται τα ακόλουθα: Η εκκαλούσα, που δραστηριοποιείται, μεταξύ άλλων στη διάθεση και υποστήριξη προϊόντων πληροφορικής, υπήχθη στο παραπάνω πρόγραμμα «Διαρθρωτική προσαρμογή εργαζομένων μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν 20-49 άτομα εντός της οικονομικής κρίσης (πρόσκληση Γ)» δυνάμει της από 11.4.2012 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΙΕΑΔ (αρμοδίου ΕΦΔ), με το οποίο συνήψε την από 11.9.2012 σύμβαση. Με τη σύμβαση αυτή η εκκαλούσα ανέλαβε, ως δικαιούχος, την υποχρέωση να υλοποιήσει δράσεις κατάρτισης και δράσεις συμβουλευτικής σε θέματα επιχειρηματικής λειτουργίας ή/και προσωπικού, λαμβάνοντας ενίσχυση από το πρόγραμμα, ύψους, έως το ποσό των 120.300,0 ευρώ. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εν λόγω συμφωνητικό, το τελικό ύψος της επιχορηγούμενης δαπάνης αντιστοιχεί στις πραγματικές συνολικές δαπάνες της εκκαλούσας, στις επιλέξιμες κατηγορίες δαπανών (κατάρτισης και συμβουλευτικής), όπως οριστικοποιούνται με την ολοκλήρωση του Σχεδίου (άρθρο 1 παρ. 2 της σύμβασης).

Περαιτέρω, παραδοτέα της σύμβασης ορίστηκαν όλα τα αναφερόμενα στην πρόσκληση δικαιολογητικά που έπρεπε να υποβάλλουν οι επιχειρήσεις κατά τη λήξη του προγράμματος, μετά την ολοκλήρωση του Σχεδίου (βλ. σκ. 12), ήτοι η Τελική Έκθεση Ολοκλήρωσης Έργου, η Τελική Αναλυτική Έκθεση Υλοποίησης, η Έκθεση Αξιολόγησης εκπαιδευτών και καταρτιζομένων, η Αίτηση Αποπληρωμής, εξοφλημένες αποδείξεις και τιμολόγια, καθώς επίσης και Αναλυτική Έκθεση Υλοποίησης, η οποία θα περιλάμβανε αποτίμηση των πεπραγμένων σε σχέση με τους δείκτες και τους επιδιωκόμενους στόχους του σχεδίου διαρθρωτικής προσαρμογής (βλ. άρθρο 8 και Παράρτημα 1 της σύμβασης). Περαιτέρω, για την πληρωμή της εγκεκριμένης ενίσχυσης, η εκκαλούσα επέλεξε στην ανωτέρω σύμβαση (άρθρο 9) τον Α' τρόπο πληρωμής (βλ. σκ. 13), με αποτέλεσμα να της καταβληθεί από το ΕΙΕΑΔ, το 40% της ενίσχυσης, ήτοι το ποσό των 48.120,0 ευρώ, ως προκαταβολή, αφού προηγουμένως προσκόμισε την .../12.6.2012 ισόποση εγγυητική επιστολή της «Συνεταιριστικής Τράπεζας Ν. ΕΒΡΟΥ ΣΥΝ.ΠΕ.» και το ισόποσο .../23.11.2012 τιμολόγιό της, για τη λήψη της προκαταβολής.

16. Με το .../2.6.2014 έγγραφο του Προϊσταμένου του ΕΙΕΑΔ ενημερώθηκε η εκκαλούσα για τον προγραμματισμένο επιτόπιο έλεγχο και κλήθηκε να προσκομίσει όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά για την πρόοδο και τυχόν ολοκλήρωση του έργου. Με την .../4/27.6.2014 έκθεση επιτόπιας επαλήθευσης του ΕΙΕΑΔ, διαπιστώθηκε ότι το φυσικό αντικείμενο υλοποιείται σύμφωνα με τις προδιαγραφές, ότι η πρόοδος του φυσικού αντικειμένου ανέρχεται σε 40% βάσει των καταχωρημένων στοιχείων στο ΟΠΣ και ότι δεν είχε πραγματοποιηθεί η πληρωμή του Συμβούλου και του ΚΕΚ, ενώ είχε καταβληθεί το εκπαιδευτικό επίδομα των καταρτιζομένων. Κλήθηκε δε η εκκαλούσα να προβεί εντός 10 εργασίμων ημερών στην προσκόμιση των σχετικών παραστατικών και λογιστικών εγγραφών που αφορούν στις παραπάνω εκκρεμείς πληρωμές. Με την από 19.11.2014 επιστολή της Συμβούλου, κας Αγγελικής ... -στην οποία είχε αναθέσει η εκκαλούσα τις δράσεις συμβουλευτικής του προγράμματος που την αφορούσαν- που απευθυνόταν, προς την ίδια την εκκαλούσα με ταυτόχρονη κοινοποίηση στο ΕΙΕΑΔ, καλείτο η εκκαλούσα να προσκομίσει στη Σύμβουλο

«φάκελο αποπληρωμής» με εξοφλημένα παραστατικά που αφορούν στην ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του έργου. Γινόταν δε η επισήμανση ότι τα παραστατικά που είχε στη διάθεσή της η Σύμβουλος αφορούσαν μέρος της αμοιβής των καταρτιζομένων, ποσού 8.400,00 ευρώ, άλλως θα εκδοθεί πράξη ανάκτησης του ποσού που έχει καταβληθεί

Σε απάντηση των ανωτέρω, η εκκαλούσα έστειλε την από 20.11.2014 επιστολή της προς τη Σύμβουλο, με ταυτόχρονη κοινοποίηση προς το ΕΙΕΑΔ, με την οποία παραπονούνταν: α) για την καθυστερημένη εξόφληση της προκαταβολής από το ΕΙΕΑΔ, το Μάρτιο του 2013, β) το κόστος που είχε η έκδοση της εγγυητικής επιστολής για όλο το δεκάμηνο χρονικό διάστημα που καθυστέρησε η εξόφληση της προκαταβολής, γ) το γεγονός ότι ο Α΄ τρόπος πληρωμής δεν την εξυπηρετούσε λόγω της εγγυητικής και του κόστους αυτής, δ) το γεγονός ότι δεν έχουν παραδοθεί παραστατικά πληρωμής ενώ, κατά τα υποστηριζόμενα, η εκκαλούσα έχει ολοκληρώσει το πρόγραμμα. Ακολούθως, στις 24.11.2014, η εκκαλούσα υπέβαλε αίτημα για τη χρονική παράταση ολοκλήρωσης του έργου έως 20.1.2015, εξαιτίας «των δύσκολων συνθηκών της κρίσης που βιώνει η χώρα και ειδικότερα οι Ελληνικές Επιχειρήσεις», επί του οποίου ενημερώθηκε με το από 1.12.2014 ηλεκτρονικό μήνυμα του ΕΙΕΑΔ ότι στην ιστοσελίδα του ΕΙΕΑΔ υπάρχει ανακοίνωση για την παράταση του οικονομικού αντικειμένου.

17. Κατόπιν των ανωτέρω με την .../4.8.2020 έκθεση διοικητικής επαλήθευσης του ΕΙΕΑΔ, διαπιστώθηκε ότι η εκκαλούσα, ως δικαιούχος, δεν προσκόμισε φάκελο αποπληρωμής με αποτέλεσμα να μην πιστοποιείται η ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του έργου. Προτάθηκε δε η έκδοση απόφασης ανάκτησης του ποσού της προκαταβολής. Οι αντιρρήσεις της εκκαλούσας απορρίφθηκαν με την .../ΟΙΚ/12.10.2020 απόφαση του Προέδρου και Γενικού Διευθυντή του ΕΙΕΑΔ, ενώ ακολούθησε η ανάκληση της εγκριτικής απόφασης της εκκαλούσας και η ολική σε βάρος της δημοσιονομική διόρθωση με τις από 3.8.2020 και 26.11.2020 αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΙΕΑΔ. Σε συνέχεια των ανωτέρω εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση για την έντοκη ανάκτηση του ποσού της προκαταβολής με την αιτιολογία ότι δεν πιστοποιείται η ολοκλήρωση του έργου.

18. Με το δεύτερο λόγο της κρινόμενης έφεσης, που πρέπει να εξεταστεί ως πρώτος, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πάσχει ως προς την αιτιολογία της, η οποία παρίσταται ασαφής και αντιφατική, διότι δεν προκύπτει εάν εν τέλει ολοκληρώθηκε το φυσικό αντικείμενο του έργου, αφού ενώ στην Έκθεση Επιτόπιας Επαλήθευσης που προηγήθηκε διαπιστώθηκε ότι το φυσικό αντικείμενο υλοποιείται σύμφωνα με τις προδιαγραφές, στην μετέπειτα διεξαχθείσα Διοικητική Επαλήθευση περιέχεται η διαπίστωση ότι δεν μπορεί να πιστοποιηθεί η ολοκλήρωση του έργου.

19. Σύμφωνα με το άρθρο 13 της ΥΠΑΣΥΔ συνάγεται ότι η απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης, επί τη βάσει της οποίας εκδίδεται η απόφαση ανάκτησης, πρέπει να είναι αιτιολογημένη, ήτοι να περιλαμβάνει τη νομική και ιστορική αιτία της διόρθωσης. Η αιτιολογία αυτή πρέπει να περιέχεται, έστω και συνοπτικά, στο σώμα της απόφασης, ενώ μπορεί να συμπληρώνεται με ρητή παραπομπή σε άλλα στοιχεία του φακέλου και ιδίως σε αυτά που τεκμηριώνουν τη σοβαρή μη συμμόρφωση του δικαιούχου της χρηματοδότησης στις υποχρεώσεις του. Ειδικότερα, από την αιτιολογία αυτή πρέπει να προκύπτει, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, η συλλογιστική του οργάνου που οδήγησε στην έκδοση της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και οι διατάξεις που παραβιάστηκαν προκειμένου να μπορεί αφενός ο δικαιούχος της χρηματοδότησης, σε βάρος του οποίου λαμβάνεται το δυσμενές αποκαταστατικό μέτρο της δημοσιονομικής διόρθωσης και της μετέπειτα ανάκτησης να γνωρίζει τους λόγους που υπαγόρευαν τη λήψη του για να οργανώσει την άμυνά του και αφετέρου το Δικαστήριο να ασκήσει τον έλεγχό του (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1504/2024, πρβλ. Ολ. 1650/2023, 1440/2022, Τμ. Δέκατο 860/2025, σκ. 5).

20. Εν προκειμένω το Δικαστήριο κρίνει ότι ο ισχυρισμός ότι δια της επιτόπιας επαλήθευσης διαπιστώθηκε η υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου του έργου ερείδεται επί εσφαλμένης προϋπόθεσης. Ειδικότερα με την επιτόπια επαλήθευση πραγματοποιήθηκε ενδιάμεσος έλεγχος, στη φάση υλοποίησης του έργου (βλ. σκ. 16), κατά τον οποίο διαπιστώθηκε ότι πραγματοποιείται πρόοδος ως προς το φυσικό αντικείμενο του έργου, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του προγράμματος, χωρίς αυτό να συνιστά επιβεβαίωση ότι το έργο έχει ολοκληρωθεί

και μάλιστα άρτια, κατά το φυσικό και το οικονομικό του αντικείμενο και ότι έχει επιτύχει τους διαρθρωτικούς σκοπούς της εγκριθείσας χρηματοδότησης. Κατά συνέπεια δεν πλήττεται η σαφήνεια της αιτιολογίας στην οποία στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση, σύμφωνα με την οποία δεν πιστοποιείται η ολοκλήρωση του έργου.

21. Αβασίμως προβάλλεται με τον όγδοο λόγο της κρινόμενης έφεσης που πρέπει να εξεταστεί ως δεύτερος ότι ελλείπουν τυπικά στοιχεία της προσβαλλόμενης πράξης διότι αναφέρονται εσφαλμένα τα στοιχεία που ταυτοποιούν την εκκαλούσα. Αν και στο κρίσιμο (αποφασιστικό) μέρος της προσβαλλόμενης απόφασης αναγράφονται εσφαλμένα στοιχεία που αφορούν το νόμιμο εκπρόσωπο της εκκαλούσας, τη διεύθυνσή της καθώς και το ΑΦΜ της, πλην στο προοίμιο αυτής της περιέχονται όλα τα ορθά στοιχεία ταυτοποίησης της εκκαλούσας με μνεία όλων των εγγράφων που στοιχειοθετούν το ιστορικό της διαφοράς, ώστε να μην καταλείπεται αμφιβολία ότι η προσβαλλόμενη απόφαση την αφορά. Περαιτέρω, γίνεται ρητή αναφορά της επωνυμίας της εκκαλούσας, με την οποία αυτή υπήχθη στο πρόγραμμα, όπως αναφέρεται και στο από 11.9.2012 συμφωνητικό που συνήψε με το ΕΙΕΑΔ.

22. Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου της κρινόμενης έφεσης και το πρώτο σκέλος του τετάρτου λόγου, που πρέπει να συνεξεταστούν ως τρίτος λόγος, προβάλλεται κατ' εκτίμηση του δικογράφου ότι δεν καταλείπεται ζημία στον ενωσιακό και δημόσιο προϋπολογισμό, εξαιτίας της παράλειψης της εκκαλούσας να υποβάλλει το φάκελο αποπληρωμής του έργου, διότι το φυσικό αντικείμενο του έργου ολοκληρώθηκε στο ακέραιο, διότι η κατάρτιση έλαβε χώρα, τα χρήματα της προκαταβολής αφορούν νόμιμες δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν για την ολοκλήρωση του φυσικού αντικειμένου του έργου, το οποίο υλοποιήθηκε καθ' ολοκληρίαν. Το δε υπόλοιπο 60% της μη εισέτι καταβληθείσας χρηματοδότησης, αφορούσε αποκλειστικά την αμοιβή του συμβούλου και του ΚΕΚ. Προσκομίζονται δε από την εκκαλούσα μία απόδειξη τραπεζικής κατάθεσης, ύψους 10.000,0 ευρώ, στις 18.4.2019, με φερόμενο αποδέκτη το «ΚΕΚ Δυναμική», καθώς και μια απόδειξη πίστωσης του τραπεζικού λογαριασμού του εν λόγω ΚΕΚ με μια επιταγή που εκδόθηκε από την εκκαλούσα ύψους 1.500,0 ευρώ.

23. Κατά την κρίση του Τμήματος οι ως άνω μεμονωμένες αποδείξεις πληρωμής δεν αρκούν προκειμένου να αποδειχθεί ότι συντελέστηκε το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο του έργου και ότι επιτεύχθηκε ο σκοπός της χρηματοδότησης και τούτο ανεξάρτητα από το γεγονός εάν οι συγκεκριμένες πληρωμές και τα παραστατικά που εκδόθηκαν είναι εκπρόθεσμα (πρβ. ΕλΣυν Τμ Δέκατο 448/2025). Τούτο διότι προκειμένου να αποδειχθεί ότι οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν αντιστοιχούν, πράγματι, στα συγχρηματοδοτούμενα προϊόντα ή υπηρεσίες με τα οποία υλοποιούνταν το συγκεκριμένο, εγκριθέν «Σχέδιο Διαρθρωτικής Προσαρμογής» της επιχείρησης, καθώς και ότι οι δράσεις κατάρτισης και συμβουλευτικής πληρούν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους και έχουν επιτύχει το δεδηλωμένο σκοπό τους είναι απαραίτητα όλα τα μνημονεύόμενα στις σκέψ.¹² και 16 δικαιολογητικά που απαιτούνταν μετά τη λήξη του έργου.

Ενόψει της φύσης και του συνολικού σχεδιασμού του προγράμματος, βαρύνεται η ίδια η ωφελούμενη επιχείρηση, κατ' αρχήν, να τεκμηριώσει στο τέλος του έργου: α) αφενός, την επιτυχή και άρτια ολοκλήρωση του φυσικού αντικείμενου του «Σχεδίου Διαρθρωτικής Προσαρμογής» της, υπό τις νέες συνθήκες που επιβάλλει η οικονομική κρίση, καθώς και την επιτυχή υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων κατάρτισης και συμβουλευτικής, με συνολική αποτίμηση των πεπραγμένων, σε σχέση με τους δείκτες και τους επιδιωκόμενους στόχους, με βάση το συγκεκριμένο, εγκεκριμένο «Σχέδιό» της και β) αφετέρου την αναλυτική αντιστοίχιση όλων των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε, υποβάλλοντας, προς τούτο αναλυτικές εκθέσεις και παραστατικά. Ελλείψει των ανωτέρω στοιχείων και έχοντας υπόψη τα λοιπά στοιχεία του φακέλου, ούτε το ίδιο το Δικαστήριο μπορεί να μορφώσει πεποίθηση για το βαθμό στον οποίο υλοποιήθηκε το εγκριθέν Σχέδιο της εκκαλούσας, την ωφέλεια που αυτό παρήγαγε και την εν γένει επίτευξη των στόχων του προγράμματος.

Όπως εξάλλου, συνάγεται από την αντιπαραβολή των προβλεπόμενων δικαιολογητικών, που αφορούν στη φάση υλοποίησης, για τη διαπίστωση της προόδου του έργου (σκ. 11), με αυτά που ζητούνται, στο τέλος, για τη διαπίστωση της επιτυχούς ολοκλήρωσης του έργου (βλ. σκ 12 και 15 της παρούσας), προκύπτει ότι ο ενδιάμεσος έλεγχος, κατά κανόνα, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, δεν μπορεί

να εξομοιωθεί με τον τελικό έλεγχο. Το γεγονός ότι: α) έχουν ενδεχομένως, υλοποιηθεί δράσεις κατάρτισης εκ μέρους της εκκαλούσας, σύμφωνα με την αρχική έκθεση επιτόπιας επαλήθευσης, για τις οποίες υπάρχει μόνο η εκτίμηση ότι πληρούσαν τις προδιαγραφές, χωρίς να προκύπτει το ύψος των εξοφλημένων δαπανών τους και β) ότι υπάρχει, ανεξαρτήτως του εκπροθέσμου αυτής, μια μερική καταβολή που αφορά το ΚΕΚ Δυναμική - χωρίς όμως συνοδευτική αναλυτική τεκμηρίωση με αντιστοίχιση στις δράσεις που αυτές αφορούσαν, εάν αυτές συμφωνούσαν με το εγκριθέν Σχέδιο και ποια αποτελέσματα παρήγαγαν, ως προς την τελική αποτίμησή τους - δεν αρκούν για να αποδείξουν ότι υλοποιήθηκαν, έστω και μερικώς, οι διαρθρωτικοί στόχοι που επιδίωκε το Σχέδιο της εκκαλούσας. Κατά συνέπεια ο προβαλλόμενος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αναπόδεικτος και δη ως αβάσιμος.

24. Και υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας ο προβαλλόμενος λόγος, καθ' ο μέρος επιχειρεί να κλονίσει τη νομιμότητα της ολικής κατάργησης της χρηματοδότησης και της ανάκτησης της προκαταβολής, πρέπει επίσης να απορριφθεί ως αβάσιμος, δοθέντος ότι, ελλείψει αποδείξεων ότι υλοποιήθηκε το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο του έργου, ματαιώνεται ο στόχος της χρηματοδότησης και το μέτρο της ανάκτησης της χορηγηθείσας προκαταβολής παρίσταται κατά τη κρίση του Δικαστηρίου αναγκαίο, πρόσφορο και κατάλληλο.

25. Με τον έβδομο λόγο και το δεύτερο σκέλος του τετάρτου λόγου, που πρέπει να συνεξεταστούν ως τέταρτος λόγος, προβάλλεται ότι το ΕΙΕΑΔ, κατά κατάχρηση της διακριτικής του ευχέρειας, ενώ αποδέχθηκε τα αιτήματα παράτασης της προθεσμίας υποβολής δικαιολογητικών για να διευκολύνει διάφορες επιχειρήσεις, δεν επέτρεψε στην εκκαλούσα, εντελώς αδικαιολόγητα, να επιλέξει έτερο τρόπο αποπληρωμής του έργου, στον οποίον θα μπορούσε να ανταποκριθεί η εκκαλούσα, χωρίς έκδοση της εγγυητικής επιστολής. Ο λόγος προβάλλεται προεχόντως ως αλυσιτελής και σε κάθε περίπτωση ως αναπόδεικτος. Όλες οι παρατάσεις που δόθηκαν στο πρόγραμμα, αφορούσαν όλους τους δικαιούχους και κατά συνέπεια ωφελούσαν χρονικά και την εκκαλούσα. Σε κάθε περίπτωση η ανωτέρω δεν αποδεικνύει ότι υπέστη συγκεκριμένη βλάβη, αφού ακόμα και μετά

την εκπνοή της προθεσμίας ολοκλήρωσης του έργου, εξακολουθεί να μην αποδεικνύει την υλοποίησή του.

26. Με τον πρώτο λόγο που πρέπει να εξεταστεί ως πέμπτος η εκκαλούσα προβάλλει ότι δεν είναι υπαίτια για την αποδιδόμενη σε βάρος της παρατυπία, τουναντίον ότι αποκλειστικά υπαίτια είναι η Σύμβουλος που είχε αναλάβει να υλοποιήσει τις δράσεις Συμβουλευτικής του έργου. Επίσης η ανωτέρω προβάλλει ότι ελάμβανε από τη Σύμβουλο διαβεβαιώσεις ότι δε θα πλήρωνε εξ ιδίων χρημάτων για την υλοποίηση του έργου αλλά δια μέσω του προγράμματος και ότι δεν είχε γνώση για τον τρόπο λειτουργίας του προγράμματος. Επίσης ότι δεν της έγινε γνωστό ότι με τον Α' τρόπο πληρωμής δεσμευόταν να προκαταβάλλει από δικούς της πόρους τα χρήματα του προγράμματος, ότι η αίτηση για την είσπραξη της προκαταβολής υποβλήθηκε από τη Σύμβουλο καθυστερημένα, στις 9.11.2012 (ήτοι 5 μήνες μετά την έκδοση της εγγυητικής επιστολής), ότι τα χρήματα καταβλήθηκαν 10 μήνες μετά την έκδοση της εγγυητικής επιστολής, ήτοι το Μάρτιο του 2013, ότι εκ των υστέρων έμαθε ότι έπρεπε να εξοφλήσει το υπόλοιπο 60% με δικούς της πόρους και στη συνέχεια να λάβει το υπόλοιπο ποσό.

27. Περαιτέρω, καθ' ο μέρος προβάλλεται έλλειψη υπαιτιότητας, ο λόγος είναι απορριπτέος ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης νομικής προϋπόθεσης και αλυσιτελής διότι η συνδρομή πταίσματος δε προϋποτίθεται για τη στοιχειοθέτηση της παρατυπίας. Ο προβαλλόμενος λόγος πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα της αιτιώδους σχέσης μεταξύ «πράξεων ή παραλείψεων» της εκκαλούσας και της παραβίασεως των ενωσιακών κανόνων και έτι περαιτέρω υπό το πρίσμα της συνδρομής λόγων «ανωτέρας βίας». Ειδικότερα, στο πλαίσιο εξέτασης της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας ο δικαιούχος απαλλάσσεται της υποχρέωσης επιστροφής της ενίσχυσης, εφόσον αποδεικνύει ότι η συντελεσθείσα παράβαση, οφείλεται σε ανωτέρα βία, ήτοι σε γεγονότα ξένα προς τη βούλησή του, ασυνήθη και απρόβλεπτα (αντικειμενικό στοιχείο), οι συνέπειές των οποίων να μην μπορούσαν να αποφευχθούν με όση επιμέλεια και αν είχε καταβληθεί (υποκειμενικό στοιχείο) (ΕλΣυν 1178/2022, σκ. 9 και εκεί νομολογία). Πράξεις, έστω και δόλιες αντισυμβαλλομένων του δικαιούχου εμπίπτουν στους συνήθεις επιχειρηματικούς κινδύνους που αναλαμβάνει ο επιχειρηματίας και δε θεωρούνται

ότι είναι ανεξάρτητες από τη βούλησή του, αφού εναπόκειται σε αυτόν να επιλέξει προσεκτικά τα πρόσωπα με τα οποία συναλλάσσεται και να τους δεσμεύει επαρκώς με τη σύμβαση, ώστε να τηρούν τους συμβατικούς όρους. Ανεξαρτήτως των ανωτέρω, σε ό,τι αφορά στο υποκειμενικό στοιχείο, ο δικαιούχος οφείλει να επιβλέπει προσεκτικά την εξέλιξη των υποθέσεων του και να αντιδρά όταν διαπιστώνει κάποια ανωμαλία, οφείλει δε αν χρειαστεί να βρει άλλους προμηθευτές και πρέπει να επιδείξει επιμέλεια ώστε να τηρεί τις προθεσμίες που προβλέπονται από τις σχετικές ρυθμίσεις (πρβλ. Ανακοίνωση C(88) 1696 της Επιτροπής, κεφ. I, ΔΕΚ απόφαση της 22.1.1986, C-266/1984, της 27.10.1987, C 109/1986, ΠρΓΕ της 15.7.2010, C-367/2009, σκ. 65, ΕλΣυν Τμ Έβδομο 1362/2023, σκ. 7 επ., 1620/2023, σκ. 37 επ. κ.α.). Κατόπιν των ανωτέρω ο «δικαιούχος» του έργου, ως βασικός αρμόδιος (βλ. σκ. 3, αρ. 2 παρ. 4 Καν. 1083/2006) φέρει, κατά κανόνα, πλην εξαιρετικών περιπτώσεων, όπως ενδεχομένως όταν στοιχειοθετείται ανωτέρα βία, την ευθύνη ακόμα και για παραβάσεις που διαπράττονται από τρίτα πρόσωπα που χρησιμοποιεί για την υλοποίηση του έργου (βλ. απόφαση της 6^{ης}.3.2025 στις συνεδριζόμενες υποθέσεις C 471/23 και C 477/23, σκ. 66).

28. Στην προκειμένη περίπτωση δεν τίθεται ζήτημα αμφισβήτησης της εκουσίας ένταξης της εκκαλούσας στο καθεστώς χρηματοδότησης καθώς και σαφήνειας των όρων στους οποίους στηριζόταν η εξόφληση της προκαταβολής σε αυτήν. Παρίσταται σαφές δε ότι ο Α΄ τρόπος πληρωμής αφορούσε «προκαταβολή», η οποία όμως τελούσε σε καθεστώς αιρεσιμότητας και δεν προεξοφλούσε καμία οριστικότητα, εάν η εκκαλούσα δεν εκπλήρωνε τις υποχρεώσεις της σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προγράμματος. Επίσης, ο Α΄ τρόπος απαιτούσε την έκδοση εγγυητικής επιστολής, ενώ η εκκαλούσα όφειλε εντός συγκεκριμένων προθεσμιών να ολοκληρώσει το έργο και να τεκμηριώσει με συγκεκριμένο τρόπο, τόσο στη φάση υλοποίησης όσο και μετά τη λήξη των τασσόμενων προθεσμιών, την επιτυχία και άρτια υλοποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου. Στην εκκαλούσα ανήκει, περαιτέρω, η ευθύνη επιλογής των συνεργατών της και επίβλεψης της ομαλής συνεργασίας μαζί τους. Κατά συνέπεια δεν αποδεικνύεται ανωτέρα βία κατά την υλοποίηση των υποχρεώσεων της εκκαλούσας και ο σχετικός λόγος πρέπει να απορριφθεί και κατά το σκέλος αυτό.

29. Με τον τρίτο λόγο που πρέπει να εξεταστεί ως έκτος, προβάλλεται δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της εκκαλούσας διότι: α) με την έκθεση επιτόπιας επαλήθευσης διαπιστώθηκε ότι το έργο υλοποιείται σύμφωνα με τις προδιαγραφές, β) ενώ η εκκαλούσα υπέβαλλε αίτημα παράτασης μέσω μηνύματος, στις 24.11.2014, η απάντηση εκ μέρους του ΕΙΕΑΔ ήταν ότι υπάρχει ανακοίνωση για την παράταση του οικονομικού αντικειμένου, γεγονός το οποίο την οδήγησε σε αναμονή επίσημης απάντησης, η οποία ποτέ δεν ήρθε, γ) αν και μετά την καταβολή του αρχικού ποσού η εκκαλούσα εξέδωσε ισόποσο τιμολόγιο, που ο ΕΦΔ το καταχώρισε στα φορολογικά του βιβλία, δίχως να το αποπληρώσει, στη συνέχεια απάντησε ότι η καταχώριση τιμολογίου δεν ισοδυναμεί με αναγνώριση της οφειλής.

30. Ανεξαρτήτως των λοιπών προϋποθέσεων, η εμπιστοσύνη του καταλογιζόμενου προστατεύεται ως δικαιολογημένη στην περίπτωση που στηρίζεται σε προηγούμενες, συγκεκριμένες, σαφείς, ανεπιφύλακτες και συγκλίνουσες διαβεβαιώσεις των αρμοδίων διοικητικών αρχών (αντί πολλών ΕλΣυνΟλ. 98/2025, σκ. 2, Τμ. Δέκατος 861/2025, σκ. 23, απόφαση του Γεν. ΔΕΕ της 14.7.2016 στην υπόθεση T-661/2014). Εν προκειμένω, όπως ήδη επισημάνθηκε (βλ. σκ 28 της παρούσας) η εξόφληση της προκαταβολής, μετά την προσκόμιση των προβλεπόμενων δικαιολογητικών, όπως και του τιμολογίου της εκκαλούσας, δεν περιέχει καμία οριστικότητα, τουναντίον, από τους σαφείς όρους του προγράμματος, όπως εξειδικεύονται στην οικεία πρόσκληση και τη σύμβαση που συνομολόγησε η εκκαλούσα, προκύπτει ότι η διατήρησή της εξαρτάται από την άρτια και επιτυχή υλοποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του έργου. Πέραν των ανωτέρω, δεν αποδεικνύεται η «αναμονή» της εκκαλούσας επί της απάντησης που δόθηκε από την ΕΙΕΑΔ στο αίτημα παράτασής της, Σε κάθε περίπτωση, οι παρατάσεις που δόθηκαν για όλους τους δικαιούχους ωφέλησαν χρονικά και την εκκαλούσα. Συνεπώς και ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

31. Με τον έκτο λόγο που εξετάζεται ως έβδομος προβάλλεται ότι η κρινόμενη χρηματοδότηση δεν αποτελεί «κρατική ενίσχυση» και άρα ο ανατοκισμός είναι παράνομος με βάση τον Καν. 794/2004.

32. Στην έννοια της κρατικής ενίσχυσης του άρθρου 87 ΣΕΚ (ήδη 107 ΣΛΕΕ) εμπίπτουν τόσο τα πλεονεκτήματα που παρέχονται άμεσα από το κράτος όσο και τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς που το κράτος ορίζει ή ιδρύει με σκοπό τη διαχείριση της ενίσχυσης (αποφάσεις ΔΕΕ της 13.9.2017, ENEA SA, C-329/2015, σκ. 23, της 19.12.2013, Association Vent de Colore Federation nationale και λοιποί, C-262/2012, σκ. 20, της 13.3.2001, PreussenElektra AG, σκ. 58). Κρατικοί δε πόροι είναι όλοι οι δημόσιοι πόροι, συνεπώς και αυτοί που προέρχονται από τα διαθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τους διαχειρίζονται τα κράτη μέλη, όπως εν προκειμένω του ΕΚΤ, υπό τη μορφή, «καθεστώτων ενίσχυσης», δυνάμει των οποίων μπορούν να χορηγούνται ατομικές ενισχύσεις σε επιχειρήσεις, κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο και σύμφωνα με τους όρους του καθεστώτος [βλ. Καν. (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου της 22ας Μαρτίου 1999 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83 της 27.3.1999), αρ. 1 περ. δ για τον ορισμό του «καθεστώτος ενίσχυσης», επίσης αναφορές στον Καν. 1083/2006, αρ. 2 παρ. 4, 78 παρ. 1, 94, ΕλΣυνΟλ. 1981/2021, απόφαση ΔΕΕ της 24.11.2005, Ιταλική Δημοκρατία κατά Επιτροπής, συνεκδικασθείσες C-138/2003, C-324/2003 και C-431/2003, σκ. 46, απόφαση Γενικού Δικαστηρίου της 12.12.2007, Ιταλική Δημοκρατία κατά Επιτροπής, T-308/2005, σκ. 86-87 και 95).

33. Στο άρθρο 101 του Κανονισμού 1083/2006 ορίζεται «Τυχόν δημοσιονομική διόρθωση από την Επιτροπή δεν επηρεάζει την υποχρέωση του κράτους μέλους να επιδιώκει ανακτήσεις δυνάμει του άρθρου 98 παράγραφος 2 του παρόντος κανονισμού και να ανακτά κρατικές ενισχύσεις δυνάμει του άρθρου 87 της συνθήκης και του άρθρου 14 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 88 της συνθήκης ΕΚ». Στον Κανονισμό 659/1999 ορίζεται στο άρθρο 14 με τίτλο «ανάκτηση της ενίσχυσης» «1. Σε περίπτωση αρνητικής απόφασης για υπόθεση παράνομων ενισχύσεων, η Επιτροπή αποφασίζει την εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την ανάκτηση της ενίσχυσης από τον δικαιούχο (εφεξής αποκαλούμενη «απόφαση ανάκτησης»). (...). 2. Το ποσό που πρέπει να ανακτηθεί δυνάμει απόφασης

ανάκτησης περιλαμβάνει και τους σχετικούς τόκους, υπολογιζόμενους με το δέον επιτόκιο που ορίζει η Επιτροπή. Οι τόκοι πρέπει να καταβληθούν από την ημερομηνία κατά την οποία η παράνομη ενίσχυση ετέθη στη διάθεση του δικαιούχου μέχρι την ημερομηνία της ανάκτησής της.». Με τον Κανονισμό 794/2004 της Επιτροπής, της 21.4.2004 «σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ» (ΕΛ 140 της 30.4.2004) θεσπίστηκαν λεπτομερείς διατάξεις, μεταξύ άλλων, σχετικά με το επιτόκιο ανάκτησης παράνομων ενισχύσεων (άρθρο 11, Κεφ. 5).

34. Περαιτέρω, για την προστασία των συμφερόντων της Ένωσης ισχύουν συμπληρωματικά και οι ρυθμίσεις του Κανονισμού 2988/1995, οι οποίες θέτουν ένα σύνολο αρχών επί των ελέγχων και κυρώσεων (βλ. C-599/13, “ σκ. 32, C-670/11, σκ.41 C- 341/13, σκ. 43) και συνιστούν κανονιστικό συμπλήρωμα και ερμηνευτικό εργαλείο τόσο για το σύστημα δημοσιονομικών ελέγχων και διορθώσεων των τομεακών Κανονισμών όσο και για το τυχόν εθνικό πλαίσιο που θεσμοθετείται σε εφαρμογή του κοινοτικού πλαισίου (βλ. C- 599/13 σκ. 37, C-669/11 σκ. 45, C- 150/10, σκ. 69, C-420/06 . 61, C- 367/09, σκ. 36 έως και 38). Ο Κανονισμός αυτός ορίζει στο άρθρο 4 παρ. 1 και 2 : «1. Κάθε παρατυπία συνεπάγεται, κατά γενικό κανόνα, την αφαίρεση του αδικαιολογήτως αποκτηθέντος οφέλους: με την υποχρέωση καταβολής των οφειλομένων ή επιστροφής των αδικαιολογήτως εισπραχθέντων ποσών, με την ολική ή μερική κατάπτωση της εγγύησης που έχει συσταθεί για την υποστήριξη της αίτησης παρασχεθέντος οφέλους ή για την είσπραξη προκαταβολής. 2. Η εφαρμογή των μέτρων της παραγράφου 1 περιορίζεται στην αφαίρεση του εξασφαλισθέντος οφέλους προσανζημένου, εφόσον προβλέπεται, με τόκους που δύνανται να καθοριστούν κατ’ αποκοπήν.».

35. Από τις διατάξεις που εκτίθενται στις προηγούμενες σκέψεις (σκ. 32 έως 34), οι οποίες εγγυώνται τη χρηστή διαχείριση των κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνάγονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα (βλ. ΕλΣυν Τμ Έβδομο 927/2024, σκ. 8): (α) Η διαπίστωση παρατυπίας εκ μέρους οικονομικού φορέα, στον οποίο παρασχέθηκε χρηματοδοτική συνδρομή από κάποιο διαρθρωτικό

Ταμείο, επάγεται ως συνέπεια την υποχρέωση επιστροφής των αδικαιολογήτως εισπραχθέντων, λόγω της παρατυπίας, ποσών. Επίσης, εφόσον υπάρχει ρητή πρόβλεψη, την υποχρέωση καταβολής τόκων επιπλέον των ποσών αυτών, που από κοινού κατατείνουν στην ανάκτηση του οικονομικού πλεονεκτήματος που χορηγήθηκε αδικαιολόγητα (πρβλ. απόφαση ΔΕΕ της 2.3.2017, Glencore Gereales France, C-584/2015, σκ. 39). Η υποχρέωση είσπραξης τόκων μπορεί να προβλέπεται είτε στους εφαρμοζόμενους ενωσιακούς Κανονισμούς, είτε αμιγώς στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών, καθόσον συμβιβάζεται με το ενωσιακό δίκαιο ο εκ μέρους κράτους μέλους καταλογισμός, επ' ευκαιρία της είσπραξης αδικαιολογήτως αποκτηθέντος από τον προϋπολογισμό της Ένωσης οφέλους, τόκων, κατ' εφαρμογή του εθνικού δικαίου (αποφάσεις ΔΕΕ της 29.3.2012, Pfeifer & Langen KG, C-564/2010, σκ. 46, της 6.5.1982, Fromme, 54/1981, σκ. 8), οι οποίοι, στο πλαίσιο μέτρων που χρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά Ταμεία, αποδίδονται (και) στον προϋπολογισμό της Ένωσης (πρβλ. απόφαση ΔΕΕ της 29.3.2012, Pfeifer & Langen KG, C-564/2010, σκ. 46). (β) Περαιτέρω, δοθέντος ότι, δυνάμει του άρθρου 325 ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν για την καταπολέμηση της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, μέτρα ίδια με εκείνα που λαμβάνουν για την καταπολέμηση της απάτης κατά των ιδίων οικονομικών συμφερόντων, υποχρεούνται, ελλείψει σχετικής ρύθμισης της Ένωσης και οσάκις το εθνικό τους δίκαιο προβλέπει την είσπραξη τόκων στο πλαίσιο της ανάκτησης (καταλογισμού) ίδιας μορφής μη νομίμως κτηθέντος οφέλους, το οποίο αποκτήθηκε αδικαιολογήτως από τον εθνικό προϋπολογισμό, να εισπράττουν, κατά τρόπο ανάλογο, τόκους κατά την ανάκτηση αδικαιολογήτως αποκτηθέντος από τον προϋπολογισμό της Ένωσης οφέλους, ιδίως σε περίπτωση που τα ποσά που καταβάλλονται ως τόκοι αποδίδονται στον προϋπολογισμό της Ένωσης (απόφαση ΔΕΕ της 29.3.2012, Pfeifer & Langen KG, C-564/2010, σκ. 52).

36. Στο πλαίσιο των ως άνω ενωσιακών ρυθμίσεων και σε συμφωνία με αυτές, με τη διάταξη του άρθρου 15 παρ. 2 της ΥΠΑΣΥΔ προβλέφθηκε ότι στις περιπτώσεις «πράξεων ενισχύσεων», το προς ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό, επιστρέφεται εντόκως από την ημερομηνία

καταβολής του μέχρι την ημερομηνία επιστροφής του, με βάση το επιτόκιο αναφοράς που ορίζεται στο κεφάλαιο V του Καν. 794/2004, το οποίο ισχύει προεχόντως για τις ανακτήσεις που επιβάλλει το Κράτος μέλος, κατόπιν απόφασης της Επιτροπής. Το προκείμενο πρόγραμμα, όπως θεσπίστηκε με την παραπάνω ΚΥΑ 0.18808/ΟΙΚ.3.3073 (Πρόσκληση Γ'), έχει σχεδιαστεί ρητά ως «καθεστώς ενίσχυσης ήσσονος σημασίας», με βάση τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθμ.1998/2006 της Επιτροπής της 15ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (ΕΕ L379/5, 28.12.2006) και τον Κανονισμό 794/2004. Το πρόγραμμα αυτό παρέχει οικονομικό πλεονέκτημα, με τη μορφή άμεσης επιχορήγησης, στις επιχειρήσεις που επιλέχθηκαν, προκειμένου να ωφεληθούν και να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες της αγοράς (βλ. κατ' αναλογία και απόφαση ΔΕΚ της 26^{ης}.9.1996, C-241/1994 σκ. 21 επ.), συνεπώς, εμπίπτει στην έννοια της «πράξης ενίσχυσης» του μνημονευομένου άρθρου 15 παρ. 2 της ΥΠΑΣΥΔ, που επιβάλλει την έντοκη, κατά τα προαναφερόμενα, ανάκτηση του ποσού.

Υφίσταται επομένως επαρκές έρεισμα στην εθνική διάταξη του αρ. 15 παρ. 2 της ΥΠΑΣΥΔ, ανεξαρτήτως εάν το συγκεκριμένο καθεστώς ενίσχυσης και ειδικά η ενίσχυση που έχει χορηγηθεί στην εκκαλούσα, αποτελεί και παράνομη ενίσχυση υπό το πρίσμα των κριτηρίων του αρ. 87 ΣΕΚ (ήδη 107 ΣΛΕΕ). Και τούτο διότι, οι έννοιες της «ενίσχυσης», όπως και του «καθεστώτος ενίσχυσης», είναι αυτοτελείς (βλ. σκ. 32) και δεν αποτελεί κριτήριο για το χαρακτηρισμό τους, εκ προοιμίου, όπως εσφαλμένα υποστηρίζει η εκκαλούσα, ότι η «ενίσχυση» είναι και ασυμβίβαστη με την αγορά, διότι απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 87 ΣΕΚ (ήδη 107 ΣΛΕΕ). Άλλως, δε θα υπήρχαν καν νόμιμα «καθεστώτα ενισχύσεων» στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, αφού θα έπρεπε προηγουμένως να χαρακτηριστούν ασυμβίβαστα με την αγορά. Συνεπώς η επιβολή τόκων δια της προσβαλλόμενης απόφασης, βρίσκει επαρκές νόμιμο έρεισμα στην παραπάνω διάταξη του αρ. 15 παρ. 2 της ΥΠΑΣΥΔ και ο σχετικός προβαλλόμενος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

37. Με τον πέμπτο λόγο προβάλλεται ότι υπάρχει απόλυτη αδυναμία ανάκτησης από τις εθνικές αρχές και εξαιτίας αυτού πρέπει να απαλλαγεί η εκκαλούσα από την υποχρέωση επιστροφής που επιβάλλεται με την ανάκτηση, επικαλούμενο την αμοιβαία ειλικρινή συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών.

38. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος, προεχόντως ως αλυσιτελώς προβαλλόμενος, αφού την απόλυτη αδυναμία ανάκτησης, αναφορικά με την αδυναμία εκτελέσεως αποφάσεως της Επιτροπής που επιβάλλει τη λήψη μέτρων ανάκτησης εκ μέρους του κράτους μέλους, μπορεί να την επικαλεστεί μόνο το κράτος μέλος ενώπιον της Επιτροπής (απόφαση του ΔΕΚ της 26.6.2003, C-404/2000). Αντιθέτως, η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, επιβάλλει στα κράτη μέλη να εξαλείφουν τις παράνομες συνέπειες των παραβάσεων του δικαίου της Ένωσης (βλ. C 322/2022, σκ. 30, C 677/2019, σκ. 21, C 24/2019, σκ. 83, C-523 και 536/16 σκ. 48, T-356/2009, σκ. 103) και στο πλαίσιο αυτό δεν καταλείπεται περιθώριο διακριτικής ευχέρειας όσον αφορά τη σκοπιμότητα να αναζητηθούν κοινοτικοί πόροι που χορηγήθηκαν αχρεωστήτως ή αντικανονικά, αλλά αντιθέτως δημιουργείται θεμελιώδης υποχρέωση για τα κράτη μέλη (απόφαση της 20.6.2013, C 568/2011, σκ. 50, της 21.12.2011, C 465/2010, σκ. 34-35, της 28.10.2010, C 367/2009, σκ. 50-51, της 13.3.2008, C 383/2006, σκ. 37-40).

39. Ομοίως αλυσιτελές προβαλλόμενο και ως εκ τούτου απορριπτέο είναι το αίτημα της εκκαλούσας για απαλλαγή από τις προσανυξήσεις δοθέντος ότι δεν έχουν επιβληθεί τέτοιες προσανυξήσεις.

40. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, ελλείψει άλλων προβαλλόμενων λόγων, η κρινόμενη έφεση πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της, να διαταχθεί η κατάπτωση υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου του κατατεθέντος παραβόλου της έφεσης (άρθρο 310 παρ. 1 ν. 4700/2020) και κατ' εκτίμηση των περιστάσεων, να συμψηφιστούν τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων (άρθρο 316 παρ. 4 ν. 4700/2020).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την έφεση της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «... Α.Ε.» και ήδη «...Α.Ε.» (με διακριτικό τίτλο «...»).

Διατάσσει την κατάπτωση υπέρ του Δημοσίου του κατατεθέντος παραβόλου.

Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 2 Οκτωβρίου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ-ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΓΚΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΜΑΡΙΑ ΦΟΡΤΣΕΡΑ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 6 Νοεμβρίου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ-ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗ	ΜΑΡΙΑ ΦΟΡΤΣΕΡΑ